

knihovně poznamenán, není třeba teprve odůvodňovati ze zákonů o pozemkové reformě, neboť jest zjevno, že již podle předpisů knihovního zákona (§ 94) exekuční dražbu, na kterou se podle neúchylné praxe nejvyššího soudu zákaz dalšího zcizení nutně vztahuje, povolití a poznamenati nelze. Ostatně to plyne zřejmě i z § 23 příděl. zákona. Jaké by to bylo právo, aby byl zákaz zcizení ve prospěch Státního pozemkového úřadu poznamenán, avšak úřad tento by neměl práva stížnosti, jak tomu chce stěžovatel, jest nepochopitelné, Státní pozemkový úřad podle zákona zastupuje stát ve všech věcech pozemkové reformy a zejména mu náleží podle zákona přidělového hájení všech zájmů veřejných na majetku přiděleném i po pravoplatném přidělu (§§ 23, 31, 32, 35, 37—55 příděl. zák.). Mylným jest názor stěžovatelky, že, když není poznamenán zákaz zatížení, jest poznamenaný zákaz zcizení bez významu, neboť každý poznamenaný zákaz platí podle svého obsahu, zákaz zcizení tedy na zcizení. Není-li poznamenán zákaz zatížení, mohla se právě proto stěžovatelka se svou pohledávkou dostat do knih, ale, že je poznamenán zákaz zcizení, nemůže hypoteku bez svolení Státního pozemkového úřadu dáti prodati. Křivdy v tom pro ni není, neboť, vidouc v knihách zákaz zcizení poznamenaný, musila s tím počítati. Také jest bez významu, kde v knihách jest zákaz poznamenan, zda na listu B či C, stačí, že jest poznamenan, protože každý zájemník musí nahlédnouti v knihu celou a nemůže vaditi, když poznámka neprovedena přesně podle předpisů zákona (§§ 9 a 10 zák. ze dne 5. prosince 1874, čís. 92 ř. zák.), jen když provedena vůbec, takže vylučuje bezelstnost. Jde o právo materiální a nikoli formální, a nemohou formality, jež podle stavu věci jeví se nepodstatnými, podle § 89 jedn. ř. (§ 2 čís. 10 nesp. říz.) býti na překážku.

Čís. 7935.

Pokud nelze při smlouvě o vzdání se dědictví mluvit o využití dědicovy nouze (§ 879 čís. 4 obč. zák.).

Předpisu § 795 obč. zák. dlužno použiti i na nepominutelného dědice, jenž se dědictví vzdal. Nepominutelný dědic nesmí býti použitím předpisu § 795 obč. zák. postaven lépe, než by byl, kdyby se mu povinného dílu dostalo. Jest-li v pozůstalosti dům, dlužno vyměřiti výši výživného podle výnosu domu; zvýší-li se výnos, lze žádati i za zvýšení důchodu až do výše nutné výživy.

(Rozh. ze dne 31. března 1928, Rv I 963/27.)

Žalobkyně domáhala se na svém bratru a na pozůstalosti po své matce I. by bylo uznáno právem, že poslední pořízení zůstavitelky jest neplatné, že zůstavitelka nebyla oprávněna vyděditi žalobkyni, že se žalovaný bratr stal nehodným dědictví, potlačiv zůstavitelčinu poslední vůli, že vzdání se dědictví žalobkyní podle notářského spisu ze dne 30. září 1927 jest nicotné a neplatné a 2. by byla žalovaná pozůstalost

uznána povinnou platiti žalobkyni z důvodu nedostávající se nutné výživy 600 Kč měsíčně. Procesní soud první stolice zamítl žalobu ad 1., přiznal však žalobkyni výživné 200 Kč měsíčně. Odvolací soud nevyhověl odvolání ani té ani oné strany a odvětil v důvodech k odvolání žalobkyně: Pokud se v odvolání dovozuje, že notářský spis, jímž se žalobkyně vzdala dědických nároků na pozůstalost po své matce Marii S-ové, jest neplatný z důvodu § 879 čís. 4 obč. zák., protože žalobkyně byla tehdy v nouzi, již zůstavitelka Marie S-ová a hlavně nynější dědic Arnošt S. využili, dlužno uvést, že žalovaný Arnošt S. neměl tehdy s notářským spisem co činiti, nebyv při jeho sepisování vůbec smluvní stranou, a že ani ve příčině zůstavitelky Marie S-ové nelze mluvit o vykořisťování podle § 879 čís. 4 obč. zák., jež by předpokládalo, že Marie S-ová vědomě a úmyslně těžila ve svůj vlastní prospěch z nepříznivých poměrů žalobkyně na její úkor (srv. rozh. čís. 1725 sb. n. s.). Z povahy věci plyne, že Marii S-ové nevzešel tehdy žádný majetkový prospěch a nemohla tedy těžiti z toho, že se žalobkyně za peněžitou odměnu vzdala dědických nároků na její pozůstalost, o které nemohl v té době nikdo ani věděti, kolik bude činiti, neboť Marie S-ová mohla před svou smrtí o svůj majetek přijíti nebo mohla právním jednáním mezi živými se svým majetkem libovolně naložiti. Nelze proto ani důvodně tvrditi, že vzdání se neurčitěho nároku na budoucí pozůstalost se strany žalobkyně bylo v patrném nepoměru k hodnotě plnění, jehož se jí zároveň dostalo od Marie S-ové, totiž k vyplacené částce 5.000 Kč, poněvadž smlouva mezi žalobkyní a Marií S-ovou podle § 551 obč. zák. měla povahu smlouvy odvážné (§§ 1267 a násl. obč. zák.), jejíž výhoda pro zůstavitelku byla tím nejistější, že tu byla i možnost, že by žalobkyně zemřela dříve než Marie S-ová. Ježto tedy soud první stolice správně zjistil, že se žalobkyně svého práva dědického platně vzdala, takže není oprávněna domáhati se ani neplatnosti závěti a svého vydědění, ani uznání nehodnosti dědice Arnošta S-a, bylo by zbytečno prováděti důkazy k těmto otázkám se vztahující, protože toho k rozsouzení rozepře nebylo potřebí. Výtka, že řízení jest z tohoto důvodu neúplným, postrádá tudíž oprávněnosti a, pokud se v odvolání tvrdí, že výpověď svědka Dr. H. o tom, za jakých okolností žalobkyně notářský spis podepsala, byla nesprávně oceněna, nemá to významu, ježto nouze žalobkyně o sobě k odůvodnění nicotnosti smlouvy podle § 879 čís. 4 obč. zák. nestačí. Pokud se týče výše výživného podle § 795 obč. zák., nelze souhlasiti s názorem žalobkyně, že pro jeho výměru jest směrodatnou jediné hodnota pozůstalostního jmění a nikoliv jeho výnos. Vždyť by to vedlo k nemožným důsledkům, kdyby se nutné zaopatření mělo hraditi z podstaty dědictví, neboť by takovým způsobem mohla se ztratiti časem i větší část pozůstalostního jmění, než by činil povinný díl, což by bylo v naprostém rozporu s úmyslem zákona, čelícím k tomu, by výměra nutného zaopatření nepominutelného dědice vyloučeného z povinného dílu nepřesahovala důchod, který by jeho povinný díl poskytoval.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání ani té ani oné strany.

D ů v o d y:

Co se týče otázky neplatnosti notářského spisu, jímž se žalobkyně vzdala dědictví po své matce, nemůže o tom býti řeči, že tu bylo se strany její matky jednání ve smyslu § 879 čís. 4 obč. zák., neboť nestačí pouhé tvrzení skutkové povahy lichvy, nýbrž musí se také dokázati. Avšak nižší stolice nezjistily nic, co by nasvědčovalo tvrzení, že matka využila nouze žalobkyně. To, nač dovolání žalobkyně poukazuje, že je tu nepoměr mezi obojím vzájemným plněním, vzdáním se dědictví s její strany a vyplacením 5.000 Kč se strany matky, není doložením lichvy, protože dědictví lze se vzdáti i bezplatně a, stane-li se úplatně, je to vždy, jak již odvolací soud vysvětlil, smlouva odvážná, kde se poměr nedá odvažovat. To by musily býti zvláštní okolnosti, jež zjištěny nebyly, by se to umožnilo. Co však se týče žalovaného Arnošta S-a, nemůže se smlouva o vzdání se dědictví uzavřená mezi žalobkyní a zůstavitelkou bráti v odpor proto, že třetí osoba, žalovaný, nouze žalobkyně využila, můžeme se podle smyslu a duchu § 879 čís. 4 obč. zák. jednati vždy jen o druhou smluvní stranu. Jest-li však vzdání se dědictví se strany žalobkyně platné, odpadá otázka platnosti poslední vůle její matky a platnosti vydědění žalobkyně, neboť pak není k mrapadání platnosti závěti vůbec oprávněna, nejsouc vůbec dědičkou a vydědění je bezpředmětno, ježto, i kdyby žalobkyně vyděděna nebyla, děditi by nemohla, protože se dědictví platně vzdala. Vzdání se působí pro všechny účastníky, nejen proti zůstavitelce, nýbrž i proti jejím dědicům, zde proti oběma žalovaným stranám.

Zbývá otázka nutné výživy podle § 795 obč. z. Tu třeba především uvést, že vzdáním se dědictví vyloučila se žalobkyně ze všeho dědictví a tedy i z povinného dílu, takže není závady, by se na ní neužilo citovaného předpisu, jenž dán jest pro dědice nepominutelného z povinného podílu vyloučeného, třebaže předpis myslil na obyčejný případ, kdy se vyloučení stalo vyděděním, neboť i smlouva o vzdání se dědictví vydědění v sobě zavírá, jenže se děje dvojstranně, nikoli volným jednostranným pořízením budoucího zůstavitele a nepotřebuje tedy zákonného důvodu jako toto. Avšak nepominutelný dědic nesmí tímto svým v § 795 obč. zák. mu přiznaným nárokem postaven býti lépe, než by byl, kdyby se mu povinného dílu dostalo. To je všeobecné právní mínění a zajisté pravé, protože jen logicky důsledně provádí předpis. Ale žalobkyně praví, že se jí nutná výživa nesmí vyměřovati podle nynějšího výnosu pozůstalosti, t. j. domu do ní náležejícího, neboť prý za tento starý dům strží se jako za pouhé staveníště milion korun, kdežto co se týče výnosu, je prý známo, že staré domy vzhledem k ochraně nájemníků mají poměrně nepatrný výnos. A tak prý k vůli jejímu výživnému musí býti dovoleno sáhnouti ne pouze na výnos, nýbrž, kdyby bylo třeba, i na kapitál, čemuž zase žalovaná strana se brání. Je v tom mnoho pravdy a tudíž důvodnosti, co praví žalobkyně. Ale tomu nelze odpomoci způsobem, jak ona míní, a tak, i kdyby se na krásně vzal nový znalec, jak ona tomu chce, a tento znalec kdyby odhadl cenu domu mnohem výše, než jak se posud stalo, byla by tím zvýšena právě jen cena domu, ale

ne jeho výnos, kdežto zřejmo, že, má-li býti vyměřena renta, důchod trvající neurčitý čas pořád rovnoměrně, možno ji vyměřiti jen z výnosu, sice by se kapitál sám mohl strávit a nezbylo by pak nejen pro majitelku renty ničeho, nýbrž ani pro dlužníka renty, jenž přece není povinen, obětovati pro ni více, než, jak už shora řečeno, nejvýše tolik, co by činil výnos jejího povinného podílu. Aby spravedlnost přišla na svůj účet možno věc řešiti jen tak, že, dokud není většího výnosu, nemůže býti ani vyšší renty, než jak ji nižší stolice vyměřily, že však, kdyby se výnos zvýšil, lze vždy žádati i za zvýšení renty až do výše nutné výživy, tak na př. kdyby buď ochrana nájemníků přestala a činže z domu stoupla anebo kdyby dědic dům prodal a úroky ze stržené sumy by činily více než nyní činže z domu. Mohl by tedy nárok na zvýšení renty zůstatí nejvýše vyhrazen podle toho, až jak se věc v budoucnosti utváří.

Čís. 7936.

Platnost soukromoprávní smlouvy, již si závod pro svou průmyslovou potřebu zajistil od obce rok co rok určitý příděl z jejího vodovodu, s tím, že byl povinen přidělenou vodu odebrati a zaplatiti také úplatu za vodu neodebranou, za přebranou pak vodu zvýšenou úplatu, nebyla dotčena zákonem ze dne 12. srpna 1921, čís. 329 sb. z. a n. ani nařízením ze dne 27. dubna 1922, čís. 143 sb. z. a n. aniž předpisy, které byly na jich základě vydány.

Veřejnoprávní povaha obecního vodovodu sahá jen potud, pokud obec udržováním a provozem vodovodu plní své veřejnoprávní úkoly, není však vyloučeno, by vodovod nebyl v dalším rozsahu provozován podle zásad soukromého hospodářství.

(Rozh. ze dne 31. března 1928, Rv I 1497/27.)

Žalovaná firma vyhradila si pro provoz své továrny na rok 1924 z údolní přehrady, náležející žalující obci, tekoucí vodu v množství 150.000 m³, ve skutečnosti však spotřebovala celkem 183.296 m³ vody. Předpisy o odběru vody žalující obce ze dne 20. prosince 1920 stanovily v odst. 4., že jest za každý m³ odebraný přes povolené největší množství platiti o 100% více než byla jednotná cena pro odběr vody, při čemž se připouštělo 5% množství vody jako srážka. Žalující obec tvrdíc, že byla straně žalované dodána voda pouze podle těchto předpisů o odběru vody a že žalovaná strana tyto předpisy uznala tím, že odbírala vodu z údolní přehrady, znajíc tyto předpisy o odběru vody a že jest proto povinna podle odst. 4 předpisů těch zaplatiti za 33.296 m³ vody, o něž více spotřebovala, než jí bylo povoleno, o 100% více než jest jednotná cena 1 Kč za jeden m³, t. j. odečte-li se srážka 5%, 25.796 Kč, domáhala se žalobou, by byla žalovaná odsouzena k zaplacení 25.796 Kč s úroky. Bylo nesporno, že žalovaná strana již zaplatila za veškeru v roce 1924 odebranou vodu straně žalující jednotnou cenu 1 Kč za 1 m³. **O b a n i ž š í s o u d y** žalobu zamítly, **N e j v y š š í s o u d** uznal podle žaloby.